

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO SLOVENSКИH
KRŠČANSКИH UČITELJSКИH
IN KATEHETSКИH DRUŠTEV

Bogu srce
mladini ljubezen
domovju zvestobo

L. XIX. - 1918 - ŠTEV. 10.

Vsebina „Slovenskega Učitelja“ 10. št. 1918:

O razlaganju težjih mest v bibličnih zgodbah. (A. Č.)	193
O osebnosti in njenem vplivu — zlasti v vzgoji. (J. Filipič)	195
Prirodopisje in šola. (J. L.)	197
Vojska uči. (Amalija Kredar)	199
Kako naj sede učenci pri branju, kako pri sedenju	201
Važnost slike in 6. božja zapoved	202
Listek:	
Od Azovskega morja. (Dalje.) (Fr. Silvester)	203
Katehetski vestnik:	
Katehetsko gibanje	204
Katehetske beležke	205
Zgledi, porabni za katehezo	207
Učiteljski vestnik:	
Učiteljske vesti	208
Naša zborovanja	210
Vzgoja	210
Raznoterosti	213
Slovstvo in glasba	215

»SLOVENSKI UČITELJ« izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 5 kron. (Naročnina in članarina za »Slomškovo zvezo« 6 K; naročnina in članarina za »Društvo slovenskih katehetov« 6 K; naročniki, ki so člani obeh društev, plačajo 7 K.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema uredništvo »SLOVENSKEGA UČITELJA« V LJUBLJANI.

Urednik A. ČADEŽ, katehet v Ljubljani. Oblastem odgovoren IVAN RAKOVEC.
— Tisk Katoliške tiskarne. —

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO SLOVENSkih KRŠČANSKIH UČITELJSKIH IN KATEHETSkih DRUŠTEV. ■ LAST „SLOMŠKOVE ZVEZE“ IN „DRUGO ŠTVA SLOVENSkih KATEHETOV“.

L. XIX. V LJUBLJANI, DNE 15. OKTOBRA 1918. ŠTV. 10.

O razlaganju težjih mest v bibličnih zgodbah.

(Referat A. Čadeža pri katehetskem sestanku.)

(Konec.)

Vesoljni potop.

Besedilo sv. pisma je tako, da se opisuje brez dvoma splošna preplava, vse uničujoča povodenj. Vprašanje je le: Katere splošnost ima pisatelj (vsekako Noe) pred očmi? Kaj je zanj »vsa zemlja«? Katere živali so zanj »vse živali«? »Vsi ljudje«?

Prvotna razlaga je sprejela vse te izraze v absolutnem pomenu tako, da je povodenj preplavila vso zemljo, pokončala vse živali, vse ljudi. To pač ni bilo težko, ko še niso poznali višjih gora od armenskih. Tudi meteorološki zakoni prvim razlagalcem niso bili znani, n. pr. da 40 dni obenem ne more deževati po vsi zemlji. Prav tako so malo vedeli o živalstvu. Še leta 1340. so navajali samo 150 živalskih vrst, dočim sodijo naši prirodoznanci, da jih je okrog 500.000 vrst.

Danes se drži le še malo razlagalcev mnenja, da bi bil potop geografično splošen, t. j. da je pokril vso danes znano suho zemljo. Mnenje, da se sme biblično besedilo tolmačiti v geografično - omejenem zmislu, je danes med katoliškimi bogoslovci splošno. Sicer bi pa imela Noetova ladja z vsebino 75.000 m³ dovolj prostora za vse živali, ki pridejo v poštev; poleg tega bi se mogla sprejeti tudi razlaga, da se je povodenj valila čez vso zemljo kakor velikanski val.

Sicer je pa težko misliti, kako bi mogle vztrajati živali raznih podnebij v barki? Poleg tega pa še težava, da ne more obenem deževati po vsi zemlji 40 dni! — Da bi mogli vse to sprejeti, bi si morali pomagati s čudežno razlago.

Ker pa smatramo, da je Noe kot očividec popisal vesoljni potop, smemo soditi, da govori o tisti splošnosti, ki jo on sam pozna in misli. »Zemlja« je zemlja v zmislu Noetovem, torej prednja Azija in obmejne pokrajine Sredozemskega morja. »Vse živali« so živali, ki jih Noe pozna in ki pridejo zanj v poštev; »vse gore pod nebom« so gore njegovega okolišča, njegovega »sveta«. — Po tej razlagi je bila vesoljna povodenj geografično omejena.

Ali so bili ob »vesoljni« povodnji pokončani vsi ljudje, ki so živeli na celi nam znani zemlji? Na to vprašanje odgovarjajo odlični katoliški razlagalci z odločnim »Ne!«

Obširno o tem razpravljati v šoli, bi morda ne bilo umestno, ker se mnenje še ni ustalilo. Torej zopet nekako tako-le: »Kako daleč je segal potop, ne vemo zagotovo. Če so v deželah, v katerih morda povodnji ni bilo, že tudi živeli ljudje, nam tudi ni znano. Ako so živeli, bi ne bili pokončani.

(Da bi bila barka Noetova obstala na gori Ararat, najvišjem vrhu v Armeniji, tega sv. pismo ne pove. Vulgata pravi: »na gorah armenskih«. Mavrica, ki se je prikazala, ni bila novost, marveč le znamenje zaveze.)

Mozes in njegova doba.

Mozes je na božje povelje napravil pred Faraonom čudež s palico. Sv. pismo pravi, da so podobno storili tudi od kralja pozvani egiptovski čarovniki. — Tu ni misliti samo na čarovniško spretnost in prevaro, marveč tudi na satanov vpliv. Satan pozna naravne zakone bolje kakor ljudje, in s pomočjo teh zakonov je napravil navidezne čudeže, t. j. dogodke, ki naravnih moči ne presegajo, vendar pa so ljudem neumevni.

Glede 10 egiptovskih šib to-le: Najprej je treba opozoriti, da te kazni niso sledile kar neposredno druga za drugo; med posameznimi šibami je preteklo precej časa, skupno gotovo okrog enega leta. Tudi ni misliti, da bi te nadloge, ki so se vrstile po Mozesovem ukazu, poprej ne bile Egipčanom nič znane. Čudovitost je v tem, da so nesreče vselej hipoma nastopile, v nenavadnem času in vsled ukaza Mozesovega, da so bile strašnejše in da so vsled povelja Mozesovega zopet prenehale.

Krvavo barvo Nilovo razlagajo tako, da se je voda navzela rjavordeče barve, kar se je sicer zgodilo meseca junija in julija. Takrat se je pa to zgodilo spomladi, hipoma in vsled Mozesovega povelja. Voda postane smrdljiva, barva je ostudna, ribe deloma poginejo. Tudi žabja, komarjeva, mušja nadloga, kuga pri živini, kozavost, toča in kobilice, morda tudi tema (vsled viharnege vetra v puščavi, ki dvigne velikanske oblake prahu in peska, da se solnce zatemni) imajo to čudovitost na sebi, da jih je Mozes n a p o v e d a l, da so urno izginile, ko je Mozes velel, in da so bili Izraelci vsega tega popolnoma obvarovani.

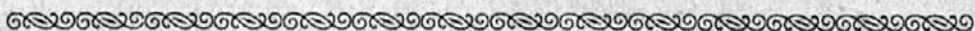
Tisti, ki se boje čudežev, bi radi vse čudovitosti Mozesove dobe razložili naravnim potom. Tako pravijo n. pr., da je bil oblačni st e b e r le dim, ki se je kadil iz velike železne ponve, na kateri je gorel ogenj; nosili so jih na jutrovem pred karavanami. Prav tako razlagajo naravnim potom tudi prehod skozi Rdeče morje, češ, da so judje porabili plitvino, ko je nastopila oseka. Oboje je treba zavriniti.

Ne le, da tak ogenj ne more svetiti množici, ki je štela čez 2 milijona ljudi, marveč se taka razlaga tudi ne ujema z besedilom sv. pisma: saj se je oblak spustil izpod neba; je bil znamenje božje pričujočnosti; se je postavil enkrat pred množico, enkrat za njo; po eni plati je teman, po

drugi svetel; Bog govori iz njega Mozesu in Aronu; — vse to se ne ujema z razlago nevercev. — Prav tako se glede prehoda skozi morje sv. pismo ne zлага z razlago nevernikov; kajti sv. pismo pravi, da se je voda na obeh straneh nagrmadila kot zid. Vsled Mozesovega ukaza so se valovi zopet strnili.

Tudi čudež o man i bi nekateri radi naravno razložili, a proti soglasju z biblijo. Mana je padala vsak dan z roso na zemljo in sicer v podobni malih, belih zrn; 40 let se je to ponavljalo. Mana so lahko mleli, drobili, pekli kot kruh; držala se je pa samo en dan — izvzemši soboto. Mana se je stopila na solncu, ne pa na ognju; imela je poleg navadnega še razne okuse, kakršne je hotel kdo imeti. Vsakdo je dobil en gomor (okrog 2 kg) teh zrn. — Brezverni razlagalci trde, da je bila mana neka smola, ki se je cedila iz grmovja takozvane tamariske, imenujejo še neki drug grn »Tarfastaude«, ki raste na Sinaju in spušča ob deževnih dneh meseca junija in julija mani podobno smolo. Toda to se godi samo par mesecev, če je dovolj vlage. Vsega skupaj naberejo te snovi do 300 kg, dočim je judovsko ljudstvo en dan potrebovalo dokaj več mane, kot je daje ta rastlina celo leto.

Razlage o Jozuetovem povelju »Solnce stoj...!« se večinoma ujemajo; jasno je, da nam sv. pismo ne daje astronomičnih naukov in da je Jozue govoril kot »otrok svojega časa«, kakor tudi mi drugače ne govorimo.

O osebnosti in njenem vplivu — zlasti v vzgoji.

J. Filipič.

(Dalje.)

Na podlagi omenjenega psihološkega zakona nam bodo torej popolnoma umljive zahteve pedagogov-teoretikov po lepih zgledih, po velikih osebnostih v vzgoji. Tako je zapisal že Platon pomembne besede: »Prava vzgoja ne obstoji v tem, da grajaš druge, ampak v tem, da izvršuješ sam, kar hočeš doseči pri drugih.«¹ Isto je trdil Horac: »Fortes creantur fortibus et bonis«. In kar so učili stari, ponavljajo najmodernejši. »Zum Unterricht braucht man nur etwas zu wissen, zur Erziehung braucht man etwas zu sein. Das gute Beispiel, welches der Erzieher durch seinen gesamten Lebenswandel gibt, ist ausschlaggebend für seine erzieherische Wirksamkeit,« trdi Stifter.² Foerster pa mu pritrjuje: »Najizdatnejša vzgoja ni direkten vpliv na gojenca, ampak indirektna vzgoja samovzgoje.«³ In na drugem mestu piše: »Da imamo v sedanjih časih tako malo res pravih značajev, ki bi bili kos raznim preizkušnjam, ni krivda pedagoške metode; ne: zgodi se le prerado, da vzgojitelji sami niso v resnici značajni. Preveč se

¹ Citat v Dupanloup: L'éducation, II. zv., 342.

² Citat Faßbender o. c., str. 110.

³ Citat Pharus 1916, zv. 7., str. 622.

bojijo trpljenja, ki ga nalaga samovzgoja, ki jo terja tuja in lastna korist.«¹
 »Es ist eine erprobte Wahrheit, daß Persönlichkeiten nur von Persönlichkeiten erzogen werden,« trdi zopet profesor Savicki, in veliki prijatelj mladine, pisatelj Könn piše: »Vsak vzgojitelj se bo lahko tisočkrat prepričal, da je pošteno delo na lastnem 'jazu' najuspešnejša priprava za vzgojno delo drugih.«² Najlepše misli v tej zadevi pa nam podaja priznani pedagog Dupanloup, ko piše: »Vsem, ki se pečajo na katerikoli način z vzgojo, pa naj si bodo duhovniki ali lajiki, kličem: Predvsem bodite sami krepostni. Če ni tega, potem ne uživajte ne spoštovanja, ne ljubezni, ne zaupanja, pa naj bo vaša zgovornost še tolika, vaši govori še tako krepki in prepričevalni. Če niste sami značajni, ne kaže drugega kot da se umaknete. In če imaš žalostne spomine iz preteklega življenja, ponovim zopet: umakni se. Zakaj ni dovolj, da uživaš zunanje spoštovanje; predvsem je treba, da si na čistem s svojo lastno vestjo. Grem pa še dalje in pravim: Četudi si že opral pred Bogom svoje madeže, pa se vendarle spominjaš, da si v svojem življenju javno omadeževal čednost, pojdi proč. Bojim se namreč, da tudi v tem slučaju nisi poklican za veliko delo vzgoje. Zakaj mladina, mesto da bi pozabila žalostne dogodke tvojega življenja, jih vedno bolj umeva. ... Torej solidna, popolna, da, zgledna krepost je prvi pogoj pravega avtoritativnega vzgojitelja.«³

Pa bodi dosti izjav! Poglejmo raje par konkretnih zgledov, kaj premore osebnost v vzgoji. Značilno je v tem oziru, kar je pisal Irenej, poznejši slavni lyonski škof o svojem učitelju Polikarpu. Irenej je bil še deček, ko ga je gledal, a vendar mu je vzvišena osebnost Polikarpova vtisnila tako neizbrisne spomine v srce, da je pisal o njem še v visoki starosti sledeče: »Lahko bi še pokazal mesto, kjer je sedel in učil blaženi Polikarp; kako je prihajal in odhajal; kakšno je bilo njegovo vedenje in njegova zunanost. Lahko bi še povedal pridige, ki jih je ljudstvu govoril; kako je pravil o svojem občevanju z Janezom in z drugimi, ki so videli Gospoda; kako je navajal prav njihove besede, to, kar je slišal od njih o Gospodu in njegovih čudovitih delih in nauk.«⁴ — Podobno piše general Wolsey o Stanleyu: »Že je minilo trideset let, ko sva bila zadnjič skupaj, pa vendar ga še vedno vidim pred seboj. Vse njegove poteze, ki jih gledam v duhu, mi pričajo o njegovi moški odločnosti in glasno mi kličejo: mož je, ki ga ne vkloni nobena sila. In če bi mi bilo res kedaj prišlo na misel, da bi zbežal, tedaj bi me bil sam pogled na odločno in možato neustrašenost tega obraza navdal z novim pogumom.«⁵ — Kje pa se je Stanley navzel take odločnosti? Zopet od drugega moža, zopet od velike osebnosti, od misijonarja Liwingstona, o katerem je zapisal sam sledeče: »Ko sem bival z njim skupaj, mi ni nikdar govoril kaj takega, kar bi smel

¹ F. W. Foerster: Erziehung und Selbsterziehung, 370—371.

² Joseph Könn: Jugendpflege und Charakterbildung, Schnell-Warendorf, str. 164.

³ Prim. Dupanloup o. c., str. 395, 340, 346.

⁴ Dr. Janez Ev. Zore: Življenje svetnikov, 1. zv., str. 154.

⁵ Könn: o. c., str. 163.

imenovati pridigo; pa vendar je bil slednji dan najinega skupnega bivanja zame prava pridiga. Zakaj njegovo življenje ni bilo drugega kot vestno izpolnjevanje pridige Kristusove na gori, pa naj si bo, da sva zašla v džunglo, ali v naselbino trgovcev, ali v vas k divjakom. Pa naj so ga napadli in zaničevali tudi roparji, vendar je molil vsak dan za vse ljudi. Prijatelji so postali do njega hladni, služabniki so ga goljufali, trpeti je moral lakoto, prenašal je vremenske zapreke, postal je bolan, pa vendar je vedno ostal zvest svojemu božjemu poklicu.«¹

Da! Tudi zgledi iz življenja nam pričajo o velikem vplivu osebnosti na druge. Treba bi bilo odpreti še dalje zgodovino sv. Cerkve iz prvih stoletij, treba bi se bilo ozreti v življenje velikih mož, v tiho delovanje plemenitih duhovnikov, velikih vojskovodij in učiteljev, v življenje zglednih očetov in mater in neštetokrat bi našli izpričano resničnost te trditve. Neka skrivna vzgojna sila se preliva iz velikih osebnosti. Sama njihova navzočnost, sam pogled ukloni divje sile celih množic. Gotovo bi se tudi vsak izmed nas vsaj od daleč približal takim osebnostim; toda predno poiščemo pot, ki vodi do njih, pogledjmo še prej, kaj si sploh mislimo pod pojmom osebnost!

Dvojno je svetovno naziranje: teistično in ateistično in temu primerno je tudi dvojno pojmovanje osebnosti. Vendar pa so nekateri znaki, ki jih zahtevajo od človeka, ki naj ga imenujemo osebnost, vsaj v splošnem eni kot drugi. In kateri so ti znaki?²

(Dalje.)

Prirodopisje in šola.

J. L.

Najprvo nekaj zgledov.

Dekle, stara nekaj nad 20 let, doma v majhnem, dokaj zanikarnem trgu na Kranjskem, pride po opravkih na kmete. Začno se pogovarjati o žitu, in dekle pripozna očitno, da ne pozna nobenega žita, dokler je na stebalu.

Prišel je k meni na počitnice dijak iz mesta. V prirodopisju je imel »dobro« oziroma »prav dobro«. Greva na sprehod. Izprašujem ga po imenih sadnih in gozdnih dreves, žita, trave, cvetja, živali, pa je bil — »tabula rasa«. Komaj par stvari je poznal.

Poslušal sem nekje na deželi šolski pouk zunaj, pod oknom. Na vrsti je bil vrabec. Gospod učitelj ga je popisoval na dolgo in široko. Dvomim pa, če so učenci raditega vrabca kaj bolj poznali.

Kaj hočem s tem povedati?

Prirodopisje je jako zanimiv predmet, samo drugače je treba to stvar obravnavati v mestu, drugače na deželi.

¹ Ibidem.

² Prim. naslednja izvajanja v publikaciji: Pax, Den Akademikern im Felde entboten von der Abtei Maria Laach, Volksvereinsverlag M. Gladbach 1917, str. 14—30.

Mestni učenci potrebujejo nazornega pouka v naravi. Pod vodstvom učiteljevim lahko napravijo lepega popoldneva izlet v mestno okolico. Vse, kar med potjo vidijo, bo zanimivo. Učitelj mora tak sprehod oživiti z večjim pripovedovanjem. Kadar najde kaj zanimivega, pa pokliče svojo čedo skupaj, kakor koklja svoja piščeta.

Stopimo na žitno polje. Koliko tvarine!

Drugačna je rž v jeseni, drugačna spomladi, drugačna poleti. Drugačna je rž od pšenice, drugačen ječmen od ovska. Rž je v jeseni rdečkasta, pšenica svetlo zelena. Drugačno je klasje pšenice, drugačno rženo klasje. In kako malo vedo o tem otroci mestnih, gosposkih staršev.

Prijetno je opazovati delo na polju. Zopet toliko razlike!

Pojdi v gozd spomladi, poleti, v jeseni in za izpremembo tudi enkrat, dvakrat pozimi. Koliko je tam drevja in kako je zopet različno! Iglasto drevje je smreka, jelka, borovec, mecesen. Pa se vendar drevo loči od drevesa po deblu, po vejah, po iglah itd.

Taki-le izleti bodo mestnim otrokom v naravoslovni vedi več koristili, kakor pa, če ti na primer po opisu v šoli zna pripovedovati o vrani, kavki, kokoši itd.

Raznovrstni ptiči, ki se nahajajo v dotični okolici, so zopet nova prijetnost za otroke. Koliko bolj zanimivo je, poznati ptiča v naravi, kakor pa gledati ga samo na sliki. O žuželkah in njih delovanju boš najlažje pojasnjeval v naravi.

Mestne otroke vun, v naravo! Škode seveda ne smejo delati. Zato bo že poskrbel vesten učitelj, ki bo vsako priliko porabil, da bo nasitil rado- in vedoželjnost svojih gojencev.

Prepričan sem, da tvarine nikoli ne bo zmanjkalo, posebno ne učitelju, ki se je rodil pod kmečko streho.

Otroke zanimlje vse. Ne vem, kdaj je že bilo, ko so vipavske šole napravile izlet na Gorenjsko, v Bohinj in na Bled. Mudil sem se ravno v vasi, kjer so prenočevali. Cela truma mladih Vipavčkov obstoji pred visokim mlajem. Takega velikana še niso videli. Silno so radovedni, kako ta reč stoji, da ne pade in zopet, kako tako velike mlaje postavljajo. Stopim mednje in jim začnem razlagati to umetnost. Da bi jih vi videli, kako so poslušali! V šoli niso bili gotovo nikdar tako pazljivi, kakor takrat na Gorenjskem, na vasi, sredi ceste. Ko končam svoje predavanje, me eden učencev kar nalepem vpraša: »Ma, kje bote pa vi nocoj spali?« Čudno vprašanje! »Kje?« mu odgovorim, »doma v postelji.« »Ma, pridite k nam.« »Zakaj?« »Celo noč bomo govorili. Vi dosti veste.« Komaj sem se jih odkrižal.

Stopimo še na kmete!

Če bi tam napravljaj take izlete, bi se ti kmetje smejali. Pa bi bilo tudi pogrešeno delo. Otroci na kmetih naravo in življenje v naravi veliko bolj poznajo, kakor njih mestni tovariši. Iz očetovih, iz materinih ust spoznajo celo vrsto živali, ptičev, rastlin i. dr. Če torej te stvari poznajo, čemu potem brezpotrebno opisovanje!

Kako pa že pravi naš pesnik Medved o knjigi prirode? »Knjiga, vsem ljudem odprta in nikoli ne prebrana,« jo imenuje. In zopet pravi nekje, da v to knjigo piše božji prst nepopisna čuda.

Črke v tej knjigi naši kmečki učenjaki večjidel že poznajo. Odprimo jim pa zato druga še lepša poglavja: Lepoto v stvarstvu, namen stvarstvu, korist, smotrenost... Poglavij brez števila, lepih, zanimivih, pri katerih se otrok ne bo dolgočasil, ki jih bo ohranil za poznejše dni.

Otrok ve, da je poljski zajec prstenorjav, škranec tudi, prepelica tudi. Čemu to? ščinkovec stavi gnezdo v drevesne rogovile, kobilar je priveže na konec veje, lastavica je sezida pri hiši iz blata. Čemu to? Varstvene naredbe in življenske potrebe to zahtevajo. Čemu leže kukavica svoja jajca v tuja gnezda?

Za to obširno polje imamo prav primerno knjigo v domačem jeziku. »Podobe iz narave«, ki jih je napisal profesor Fr. Pengov, je vsakemu znana knjiga. Če boš sam opazoval naravo, boš tudi sam našel mnogo zanimivega.

Več vzrokov me je prisililo, da sem napisal te vrstice. Priti mora čas, da bodo mestne šole imele drugačen učni načrt kakor šole na kmetih. Individualno znanje in spoznanje mestnih in kmečkih otrok je vse drugačno.

Čas je tudi že, da mestna gospoda vsaj toliko pozna razmere in življenje na kmetih, kolikor kmetje poznajo mestno življenje. Smešno a resnično je, kar prinašajo listi v današnjih dneh: anekdote o izjavah raznih komisarjev. Eden ne ve, da junica ni krava, drugi misli, da je petelin kura, eden vprašuje, kakšne krave imajo kislo mleko, kakšne sladko...

»Zabiti« kmet se pa na skrivnem muza »učeni« gospodi.

Vojska uči.

(Amalija Kredar.)

Plodove svojega mišljenja razširjamo navadno v obliki razgovora. Ta način medsebojnega izmenjavanja umskih pridobitev in človeškega znanja je za sedanjost in bližino najpripravnejši; v daljavo in prihodnost pa sega le v toliko kot vsako ustno izročilo. Temu smotru pa pripomore pisana beseda, ki ni vezana na čas, ki je posredovalka med sedanjostjo in bodočnostjo.

Spretnost in izvežbanost v pisani besedi se pridobi in izpopolni v spisovnem pouku, ki naj zavzema med predmeti ljudske šole odlično mesto.

Podlaga početnemu in nadaljnemu pouku v spisju so govorne vaje in nazorni nauk, od katerega ima učenec največ jezikovne koristi. Takoj izpočetka šolskega poučevanja naj se otroci uče pravilno izgovarjati kratke stavke ter jih ponavljati, da jih bodo pozneje vedno lažje sami tvorili in sami napisovali. Skrb učitelja bodi, da bodo učenci na podlagi

skrbno gojenega nazornega nauka in dobro pripravljenega pravopisja spisavali stavke, ki so v medsebojni zvezi. Izpočetka je mnogo težav, a začetne težkoče bodo kmalu premagane, zlasti če napravi učitelj uro spisja z raznovrstno snovjo kolikor mogoče zanimivo. Ako se je snov dobro predelala, naj stavi učitelj vprašanja, ki naj nanja otroci prosto odgovarjajo, da bodo mogli potem to tudi pismeno zabeležiti.

Glavna zahteva je pa ta, da učenci stavke, ki jih znajo ustmeno izgovoriti, tudi pravilno zapišejo. Zato pa naj bodo vprašanja slovniško strogo pravilno zastavljena. Z natančnostjo v razlagi in v popravljanju doseže učitelj najlepše uspehe.

Potrebno snov za spisje nudijo povečini vsi predmeti. Kdor zna razne učne predmete izrabiti v ta namen, si prihrani mnogo časa, poglobi znanje otrok in poživi zanimanje med njimi.

Učenci se pa morajo seznaniti tudi s stvarmi, ki jih bodo pozneje rabili v življenju. V mislih imam predvsem razne vrste pisem in opravičnih spisov. Živ dokaz, kako neprecenljive važnosti je spisje za vsakega, tudi preprostega človeka, je sedanja vojska. Bojni klic je pozval domačega vse krepke moške na brambo domovine. Posamezni člani naših rodbin so razkropljeni takorekoč po vsi Evropi in tudi v Aziji. Domotožje, skrb za domače jih mori. V tolažbo jim je, če znajo in morejo svoje telesno in duševno gorje potožiti domačim v obliki pisane besede. Gorje pa onemu, ki ne zna pisati in ne sestaviti četudi preprostega pisma! Pismo je ono tolažilno sredstvo, ki omogoči iz tujine razgovor z ljubimi domačimi in ki uteši hrepenenje po domači hiši, po domačih tleh. Kako žalostno je, ako se mora vojak, ki je popolnoma nevešč v spisju, posluževati tuje roke, ko bi se rad sam presrčno in podomače v pisani besedi pogovoril z domačimi!

Opišimo take slučaje učencem in vcepimo jim s takimi žalostnimi zgledi veselje do spisovnih vaj in zlasti do spisovanja praktičnih pisem. Iz spretnosti v tem oziru se najbolje presoja znanje in izobrazba učencev, ko zapuste šolske klopi.

Zahtevati je treba, da pišejo učenci kolikor mogoče lepo; učitelj pa naj vsako nalogo vestno in točno popravi, potem pa posebej razpravlja o napakah, ki jih je opazil pri večini učencev. Tak način poučevanja povzroči pri spisovni uri novo življenje. Za vse to je seveda potrebno, da se učitelj temeljito pripravi, da kaže sam zanimanje za stvar in da ne prezira tudi slabejših učencev. Lepe uspehe zagotovi le pogostna in neprestana vaja. Učitelj, ki opusti težavno vežbanje spisja pri malih šolarjih, se bo prepričal, da pozneje te zamude ne bo mogel popraviti, ker manjka podlage.

Ne ustrašimo se obilnega truda in ne zbegajmo se po prvih nespehah! Vztrajnost in trdna volja nam zagotavljata lepe uspehe.

Kako naj sede učenci pri branju, kako pri pisanju.

Nepravilno sedenje pri branju in pisanju ima jako slabe posledice ter povzroča, da postanejo otroci kratkovidni ali pa se jim skrivi hrbtišče. Ne bilo bi torej prav, ako bi se učitelj ne menil dosti za to, kako otroci sedé v klopeh. V prvi vrsti je treba tiste, pri katerih se opazuje kratkovidnost, presesti v sprednje klopi.

Večina ljudi se pri branju pripogne čez knjigo, ki leži na mizi. V šoli naj pa učenci pri branju tako sedé, da so s hrbtom v dotiki z naslonjalom klopi. Stegna in hrbet naj tvorijo pri branju topi kot, potem knjiga ne bo preblizu oči, svetloba pa naj prihaja od leve strani ali od zadaj. Priporočljivo je tudi, da učenec, ki glasno bere, v klopi pokončno stoji. Seveda mora biti tudi klop pravilno izdelana, da šolar brez težave v klopi ravno stoji. Ker je pri pisanju treba drugače sedeti kakor pri branju, se priporočajo klopi s premakljivo gornjo ploščo.

Zdravniki zahtevajo, da se otroci pri pisanju ravnajo po sledečih predpisih:

1. Pri pisanju se ne sme učenec nikdar s prsi naslanjati na klop; premakljiva pisalna plošča se za 1 do 3 cm naprej pomakne, tako da pride sedež nekoliko pod rob klopi. Učenec tedaj v klopi ne more ravno stati.

2. Zgornji del života se mora pri pisanju pokončno držati in le glava se nekoliko nagne; roke naj počivajo skoraj do komolcev na pisalni plošči; noge morajo segati do tal, zato ne smejo sedeti mali učenci v visokih klopeh brez podnožnikov.

3. Zvezek ali papir naj bo pri pisanju nekoliko nagnjen na levo; učenci ne smejo preblizu gledati.

4. Kadar učenci ne pišejo, naj se s hrbtom nazaj naslone, naslanjalo pa naj bo hrbtišču primerno nekoliko izbočeno oziroma izdolbeno.

Na ta pravila morajo tudi vzgojitelji doma paziti; otroci naj se stalno po njih ravnajo, ker le potem bodo obvarovani slabih posledic. Posebno škodljivo je pa čitati ali pisati v mraku, zlasti zvečer, ko postaja vedno bolj temno.

V šoli naj slede po vsaki pisalni uri — med odmorom — proste vaje v klopi; tako si učenci nekoliko telo okrepcajo in zavarujejo, da si hrbtišča ne skrivje. Doma se pa utrujenost vsled napornega pisanja in učenja najhitreje odpravi z igrami na prostem, s sprehodi in v poletnem času tudi s kopanjem.

Večina teh pravil je posnetih po knjižici »Gesundheitsschlüssel für Haus, Schule und Arbeit« iz Reclamove univerzalne biblioteke, Lipsko. Cena 25 pfenigov.

Važnost slike in 6. božja zapoved.

Pod tem naslovom je bila objavljena nedavno v monakovskih »Kathech. Blätter« razprava nadzornika Isemann-a, ki opozarja obenem na knjigo »Halte deine Jugend rein«. — Kakor njemu, tako se godi vsakemu katehetu, ko razlaga 6. božjo zapoved. Ne preveč, ne premalo, zraven pa ohraniti ono globoko resnost, ki je potrebna zlasti pri tej razlagi, ter vdahniti besedam ono versko posvečenje, ki naj vzbudi v malih poslušalcih resno razpoloženje, trdno odločnost — vse to ni prav lahko. Dobra priprava in še marsikaj se zahteva uprav za to katehezo.

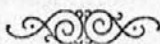
Odgovor na vprašanje 374. Sred. kat. »Zakaj se moramo prav posebno varovati grehov zoper sv. čistost?« se v tretji točki tako-le glasi: »Ker imajo silno strašne nasledke«. Kako naj to razložim? Če otrokom še tako resno zatrjujem (z zadostno previdnostjo seveda), da grehi nečistosti izpodkopujejo zdravje ter povzročujejo dostikrat ostudne bolezni, o čemer bi mogle pričati celice raznih bolnišnic, bom slednjič imel le zavest, da sem govoril besede, ki je njih vsebina otrokom neumljiva. A vendar je dobro, če ponese otroci globok gnus in gnev v srcu do vsega, kar prepoveduje 6. božja zapoved. Prepričani naj bi bili, kako se vsaka zabloda v tem oziru pozneje maščuje na blagru človekovem in kako mora zlasti človekovo telo občutiti hude posledice zaradi nečistega greha. — Navodilo dobi katehet v zgoraj omenjeni knjigi »Halte deine Jugend rein!« Pisatelj pravi na uvodnem mestu: »Ljubezen do mladine me je napotila, da sem oskrbel to knjigo, ki je sestavljena iz predavanj za abituriente višjih šolskih zavodov.« Ne da bi se poglobljal v medicinske teoretične razprave, odkriva avktor s pravo resnobo in z dostojno previdnostjo pogled za kulise velike tragedije, ki jo povzročajo venerične bolezni.

Knjiga ima tudi več slik (fotografij), ki poočitujejo strašne posledice alkoholne zlorabe in hudih pregreh zoper 6. božjo zapoved. Slike so vse tako decentne (bolezni na nogi, roki, na ustih in glavi), da jih katehet lahko pokaže vsakemu otroku, češ, take posledice imajo lahko grdi grehi zoper 6. božjo zapoved.

Otrokom se navadno zbudi pri tem gnus in gnev, kar se jim bere že na obrazu. S tem je pa doseženo, kar katekizem v označenem vprašanju želi. To je sicer naraven pripomoček, a vendar utegne človeka zavarovati, da ne zabrede. Isemann pripoveduje, da je prejel v sedanji vojski več pisem od vojakov na fronti. Nekdo mu je zatrjeval, da ga je spomin na ono uro krščanskega nauka, ko je videl strašne posledice nečistega greha na sliki, obvaroval ob uri najhujše skušnjave.

Knjigo »Halte deine Jugend rein!« si cenj. tovariši katehetje lahko ogledajo pri uredništvu »Slovenskega Učitelja«. A. Č.

¹ Halte deine Jugend rein! Von Dr. med. Hermann Paull. — Ein Mahnruf an die ins Leben tretenden jungen Männer. Stuttgart. Verlegt bei Strecker & Schröder. (Mit 2 Tabellen, 11 Figuren und 12 Tafeln.)

 Listek.

Od Azovskega morja.

(Iz dopisov vojnega ujetnika Fr. Silvestra, nadučitelja v Boh. Bistrici.)

B e r d j a n s k , 23. februarja 1918.

Zmešnjava. Velecenjeni! Danes pač težko pojasniš položaj v Rusiji. Odrezani smo od vsega sveta, saj še ne vemo, kaj se godi v sosednji guberniji.

Tu nihče ne misli na nepovoljno končana brest-litovska pogajanja. Obče slišiš: „Воевать не хотимъ; пусть придеть германецъ и все забереть; а на конецъ — увидимъ — — —“.

Mehka ruska duša je prenašala kruto samodržanje, trpela koalicijsko »ne krop, ne voda-ministrstvo« Kerenskega in kakor bojzljivo jagnje — sledi boljševikám ali drugače povedano »diktaturi rabočego klasa«. —

Boljševiki so odločni in dosledni in imajo prav dobro organizacijo. Izrabljajo težavni položaj in utrujejo svojo oblast po vseh koncih in ogljih »federativne sovjetske republike«.

Vsak dan izvemo o novih prevratnih dekretih. Danes konfiscirajo fabrike, jutri nasilno vzamejo kapitalistom milijone, pojutrišnjem proglašajo, da ni Rusija nikomur nič dolžna, ne doma, ne za — granico. Arestujejo — noli me tangere — konzula nevtralne države, objavijo arest romunskega kralja, grozijo vsemu svetu z revolucijo in »pihajo« na vse proteste zveznih in nevtralnih držav. — Te dni so izdali dekret o konfiskaciji cerkvenega premoženja. Ne vem, kaj bi bilo pri nas, če bi podoben odlok zagledal beli dan. Tu pa se nikdo ne razburja. Pravoslavni svešččeniki preteklega in polpreteklega časa, steber carizma, niso poznali ljudstva, zato so ostali za revolucije sami in brez moči —.

Naša vzgledna, slovenska, demokratična duhovščina pa je bila v ogromni večini vselej z narodom in zato sem prepričan, da stoji in pade ž njim. —

Nadučitelj **Fran Silvester.**

B e r d j a n s k , 27. maja 1918.

Če bi ne pogledal okrog sebe natančnejše in ne obrnil svojih oči tja na prelestno Azovsko morje, gotovo bi mislil, da sem kje na Spodnjem Štajerskem in ne v slovanski Rusiji, kjer še pred kratkim nisi smel izgovoriti na ulici — nemške besede.

Pa časi se spreminjajo, in morda nikjer ne tako hitro kot tu pri nas, v »ukrajinskoj samostojateljnoj respublikje« — pardon — v ukrajinski državi, »im Ukrainer Reiche«. — Najprej car-samodržec, potem »koalicionni« Kerenski, nato »demokratični kabinet«, za njim »Sovjetskaja vlast«-boljševiki, pa še Viničenko in invalidi, nazadnje hetman in Nemci. — Чортъ vedi кто ежѣ придеть“.

Sploh je naše mesto prava babilonska zmešnjava. Kakor na znanem shodu g. Hribarja, slišiš govorico v vseh slovanskih jezikih, pa tudi turško in kitajsko, grško in francosko, italijansko in angleško. Ob sobotah na ulici prevladuje judovščina, dan na dan pa se bolj in bolj širi nemščina.

Rusi vselej »računajo z momentom«. Tako tudi sedaj. Vsi bi radi znali nemški jezik, in, če bi imel čas, zaslužil bi z instrukcijami kolikor bi hotel.

Na Ujezdni Zemski Upravi imam obilo dela s prevajanjem ogromnega spiska bežencev na — nemški jezik. V urad dobivamo nemško pisane »bumage«, po mestu pa čitam razne »Aufrufe« in »Kundmachunge«, iz katerih črpajo in izpopolnjujejo svoj ne bogati jezikovni zaklad — naše žive gimnazijstke. Hoch!

Fran Franovič Bohinjski.

Življenje v Rusiji. — Velecenjeni gospod katehet! Ta teden je zame in za gospode uradnike na Upravi še precej srečen. Finančna komisija nam je zopet povišala plače za 60 procentov. Od 1. a v g u s t a dalje bom dobil mesečnih 295 rubljev in nekaj za stanovanje in osveščavo. Bilo je potrebno, ker ni možno živeti brez 10 rubljev na dan. Funt hleba stane sedaj 40 kopejk, čebule 60 kopejk, krompirja 50 kopejk, navadnega mesa 1 rubelj 50 kopejk.

Jem v gostilni in plačam za kosilo in večerjo mesečno 130 rubljev, pa nimam nič posebnega. Buteljka navadnega 3 procentnega piva stane 1 rubelj 70 kopejk, i. t. d. Črevlji 250 rubljev, o obleki še govorim ne, ker se stvar sploh težko dobi.

Zdravstveni položaj še primeroma ugoden. Je bilo nekaj slučajev vročinske bolezni, dezenterije i. t. d. Kolera, kot po drugih mestih, nas do danes — hvala Bogu — še ni obiskala.

Vreme je bilo par dni prav hladno, danes pa imamo zopet vroč poletni dan. — Kopljem se še zmiraj v Azovskem morju, čitam pred germansko komando poročila o francosko-nemškem bojišču, kupujem »Neue Freie Presse« in mislim na ljubo slovensko domovino.

B e r d j a n s k , 20. avgusta 1918.

Bohinjski.

Katehetski vestnik.

Katehetsko gibanje.

Katehetski tečaj na Velehradu. V dneh od 28. do 30. avgusta t. l. so imeli češki katehetje na staroslavnem Velehradu svoj prvi češki katehetski tečaj. Zbralo se je 175 udeležencev z Moravske, Češke, Šlezije, Nižje Avstrijske in Pruske Šlezije. Zborovanja je vodil drž. posl. msgr. dr. Stojan. — Referate so imeli prvi dan: katehet M l é č k a o

učnem načrtu za 3. meščanski razred; priporočal je, naj se cerkvena zgodovina obravnava kolikormožno v zvezi z apologetiko; V. K u b i č e k , ki je priredil krščanski nauk za prvence, o pripravi na prvo sv. obhajilo; dekan O b d r ž á l e k o molitvi; župnik P a r m a , kako naj se goji cerkveno petje v ljudski šoli; katehet R e š e k o biblični katehezi, ki naj bo podlaga verstvenemu pouku. — Drugi dan: dr. T a u b e r o nazorni raz-

lagi verstvenih resnic; župnik Hudeček: kako delovati zoper razkristjanjenje mladine; katehet Maly o liturgiki, in dr. Hejčec o stvarjenju in kako se razlaga heksaameron.

Veliko zanimive tvarine; obdelati jo je bilo moč v dveh dneh le vsled vztrajnosti udeležencev, ki so z vso vnemo sodelovali pri razpravah in debatah. Katehetje so dokazali, da imajo idealna vprašanja tudi v težkih časih privlačno silo. Za bodoče se je sklenilo, da naj se sklicujejo češki katehetje na pedagoško-katehetske tečaje vsako leto.

»Chr. päd. Blätter.«

Oživljeno delo. Prvi sestanek katehetov je bil 2. oktobra v Ljubljani. Dela in tvarine za posvetovanja ne bo še izlepa zmanjkalo, kakor se je videlo iz poročila podpredsednikovega. Navajal je razna katehetska vprašanja, katera bo treba spraviti še na dnevni red. Skrb katehetov bodi, da pridno dohajajo in skrbno sodelujejo.

Podpredsednik dr. Pečjak je nadalje poročal o veronaučni knjigi za prvence ter o nje prireditvi med drugimi avstrijskimi narodi. Iz vsega smo razbrali, da utegnemo dobiti Slovenci še najprej in še najbolj porabno ter zadovoljivo knjižico »Svetih zgodb s krščanskim naukom za prvence«. Poljaki čakajo, da dobé svoje kraljestvo, Čehi so knjižico že priredili pred dvema letoma, a je strokovnjaki nič kaj ne pohvalijo; Hrvati trde, da taka knjiga ni za hrvatske otroke. Pri nas bi šel rokopis lahko kmalu v tiskarno, če bi imeli papir in slike. Za oboje b'lo križ.

G. referent je obrazložil težave, ki jih je bilo treba podreti, ko smo prirejali rokopis za slovensko knjigo. Glede svetopisemskih zgodb velja načelo: Nudi naj se sv. pismo. Izpusti se lahko marsikaj, kar se more izpustiti brez škode, dodati se ne sme brez potrebe ničesar. Kaj malega se pač more podomačiti; vpostaviti se sme beseda, ki jo otroci razumejo, a ne tako, da bi besedilo postalo otročeje. Iz prečitanih zgodb so navzoči spoznali način prireditve ter se prepričali, da je bilo delo v večjih rokah.

Branje in presojanje zgodbic se bo nadaljevalo tudi pri prihodnjem sestan-

ku. Dobrodošli vsi, ki se zanimljejo za novo knjigo!

Za profesorja pedagogike in katehetike na vseučilišču v Bambergu je imenovan znani monakovski privatni docent dr. Henrik Mayer, ki je stalni sodelovnik monakovskega katehetskega lista. Udeleženci katehetskega kongresa na Dunaju se živahnega prof. Mayerja gotovo še živo spominjajo; posegal je s tehtno besedo in trajno v razprave.

Katoliški centrum na Badenskem je dosegel, da je deželni zbor badenski sklenil vpeljati pouk krščanskega nauka kot obvezni predmet ne samo na nadaljevalnih, marveč tudi na obrtnih in trgovskih šolah.

Škofijski šolski svet nameravajo osnovati tudi v olomuški nadškofiji, in sicer v dveh skupinah: za češke in posebej za nemške šole.

Pomanjkanje katehetov. »Straža« piše: V Mariboru je vsled vojske in tudi vsled novih šol nastalo veliko pomanjkanje katehetov. Več mest oskrbujejo samo suplenti. Na deželnem ženskem učiteljišču suplira učiteljiščni prof. Vreže že 17. leto, ker deželni odbor noče razpisati mesta; vsled tega nima ta šola nedeljske šolske službe božje, dasi bi jo po predpisih morala imeti. Na ženskem učiteljišču pri šolskih sestrah poučuje bogoslovni prof. dr. Lukman, na realki suplira bogosl. prof. dr. Slavič, na gimnaziji bogosl. prof. dr. Somrek. Ena šola v Studencih je še brez katehetskega pouka, ker se še ni našel katehetski suplent za župnijo Sv. Magdalene, ki šteje že 20.000 prebivalcev.

Katehetske beležke.

Podrobni načrt v pomoč katehetom, ki poučujejo v 6., 7. in 8. razredu ljudskih šol, oziroma na meščanskih šolah, je sestavil katehet A. Čadež. Načrt (pisan z ročnim strojem na stroške »Društva slovenskih katehetov«) ima odobrenje preč. knezoškofijskega ordinariata. Gg. katehetom, ki uče na osemrazrednicah ali meščanskih šolah, se je doposlal po en izvod tega načrta, da se po

njem ravnaajo ter po preteku enega šolskega leta sporoče eventualne nasvete in želje. — V knjigi »Podrobni načrt«, ki jo je izdalo katehetsko društvo leta 1910., se je pri razdelitvi učne stvarine vpoštevala pri treh najvišjih razredih samo po ena tedenska ura, zato je bilo sedaj, ko sta dovoljeni po dve tedenski uri, treba za omenjene razrede novega podrobnega načrta.

Ko bo v šolskem letu 1919/20 že na razpolago nova knjižica za krščanski nauk, bo treba tudi načrt za prve tri razrede prikrojiti v soglasju z učno knjigo. Takrat bomo oskrbeli celotno drugo izdajo podrobnega načrta. Dotlej pa naj se rabi do 6. razreda stari načrt.

Drobne opazke. Za vsako stavbo je treba določnega in natančnega načrta, če hočemo, da ne bo nastala skaza. Po načrtu moramo graditi tudi stavbo verskega znanja in vzgoje. Da načrta ne zgrešimo, je treba trajno paziti na posameznosti, je potrebna stalna kontrola. Pri pouku krščanskega nauka katehet samega sebe delno nadzoruje, ako točno zabeleži učno stvarino, ki jo je v posameznih urah obravnaval.

Da je stavba tem ličnejša in prikupljivejša, jo olepšajo z raznimi okraski. Okraski pri katehezi so slike, podobe, risbe, skratka: učni pripomočki. Brez ponazoril bo kateheza medla, večkrat dolgočasna, prazna, neumljiva. Posluži se krede, table, pomagaj si s kratko pisano besedo.

Stavbenik mora skrbeti, da ne zaostane v napredku. Napredoval bo, ako proučuje nove iznajdbe, nove pridobitve v stavbarstvu. — Katehet ne bo napredoval, če se ne zmeni ne za knjige katehetike (Fr. Ušeničnik, Kržič, Spirago), ne za katehetsko slovstvo. Kdor zaupa sam vase, v svojo modrost, kdor ravna po svoji glavi, postane dolgočasen, bo kakor najemnik, ki stori večinoma le površno, kar črka veleva.

Stavbenik, ki mu je na tem, da napreduje, gre v tujino, v druge kraje; si ogleda umotvore drugih tovarišev. Tudi katehet naj ne zamudi nobene prilike, če si more obogatiti zakladnico znanja s prisostvovanjem pri praktičnih nastopih v šoli. Javne kateheze so najboljša učilnica; če pa teh ni, je pa dobro in

priporočljivo, da se katehetje sami drug drugega obiskujejo med poukom v šoli. Napake se hitro opazijo. — Poslopje, ki ni ometano in očejeno, ne prija očem, je mrtvo, pusto. Verstveni pouk bo mrtev, če ga ne preveva gorečnost kateheta. Katehet, ki hoče da bo v nemal otroke za vse dobro, mora biti sam goreč in vnet. Ne bo zadovoljen, če so otroci samo pri sv. maši in pridigi, marveč jih bo navajal, da bodo prihajali po možnosti k sv. maši tudi ob delavnikih, da bodo večkrat obiskovali Najsvetejše, da bodo hodili ob nedeljah in praznikih k popoldanski službi božji, da bodo vzljubili pobožnost križevega pota, predvsem pa, da bodo prejemale pogostokrat sv. zakramente.

O skupni molitvi pri sv. maši. V listu »Christl. päd. Blätter«, št. 9/10 piše dekan Minichthaler, da se najbolje obnese molitev v zboru, ne pa da bi en učenec naprej molil, drugi pa odgovarjali v zboru. Seveda se mora zborna molitev pridno vežbati, da otroci enakomerno izgovarjajo ter da delajo hkrati potrebne odmore. Kaj pa med povzdigovanjem? Ali naj molijo otroci tiho ali glasno? Če se katehet odloči za samostojno, tiho molitev otrok, jih bo veliko, ki bodo uprav pri najsvetejšem delu sv. maše brez molitve in raztreseni ter se bodo kvečemu zadovoljili z mehničnim trkanjem na prsi. Bolje je torej, da otroci tudi med povzdigovanjem glasno molijo. Izkušnja uči, da napravi lepa, pobožna molitev med izpreminjevanjem tudi na odrasle ganljiv vtis. Morajo se pa otroci v šoli dobro izvežbati, da bodo o pravem času molili in se pravilno obnašali. Proti navadi, da bi se med povzdigovanjem prekrižavali, imajo nekateri utemeljene pomisleke. Šolski molitvenik nima nikake označbe v ta namen. Zato naj otroci mirno kleče in gledajo na oltar toliko časa, da vidijo, ko mašnik povzdigne sv. hostijo; nato se pa sklonijo in molijo, kakor so se učili v katekizmu, oziroma v šol. molitveniku. Na prsi polože desno roko šele pri besedah: »Bodi milostljiv meni ubogemu grešniku!«, odnosno: »Očisti me, Gospod, s svojo krvjo in usmili se vernih duš v vica!«

Verstveni pouk na trgovskih šolah. Kolikor znano, je na trgovskih šolah (pri nas) predpisana liturgika in cerkvena zgodovina. Oboje so po večini vsi gojenci (in gojenke) že predelali v 7. in 8. razredu ljudskih šol, oziroma na meščanskih šolah. Zato bi bilo potrebno, da bi se katehetje na takih zavodih ravnali kolikormožno po nasvetu J. Pichlerja, ki ima v svojih katehezah (*Katechesen für die Oberstufe höher organisierter Volksschulen, für Bürger- und Fortbildungsschulen. III Teile*) v vseh treh zvezkih poseben dodatek z naslovom »*Apologetische Katechesen für das achte Schuljahr und höhere Stufen*«. Te praktično sestavljene kateheze imajo namen, pripravljati v prvi vrsti za življenje. Pri teh gojencih je treba še prav posebne previdnosti in spretnosti, saj so navadno zneženi iz vseh koncev; pripravljajo se za poklic, ki bo poln nevarnosti za poštenost in pravičnost. Katehet naj stopa prednje poln gorkote, ognja, kot prijatelj, ki je pripravljen vsak čas svetovati in pomagati. Marsikaj, kar je zamujenega, se da še popraviti, a utrditi jih je tudi treba za bodočnost.

Poslovilno obhajilo. Ker prvo sv. obhajilo vsled nežne starosti morda ne napravi pri vseh otrocih pričakovanega in nameravanega vtiska za poznejše življenje, saj n. pr. nagovor pri slovesnosti prvega sv. obhajila ne more biti dovolj otroški, da bi ti otročiči imeli kaj prida koristi, — skušajo tuintam ta nedostatek izpopolniti in popraviti s poslovilnim sv. obhajilom. V Hallein-u n. pr. so imeli letos tako slovesnost za vse učence in učenke, ki so se poslovili od vsakdanje šole. Svečanost se je otvorila z enako zunanostjo in z enako cerkveno slovesnostjo kakor o priliki prvega sv. obhajila. Obhajanci so se zvrstili v lepem sprevedu z banderčki na čelu v okusno okrašeno cerkev, z njimi so šli vsi drugi otroci. Obhajanci so imeli odločene prostore v prvih vrstah. Nagovor je imel dekan in sicer o »sv. popotnici zaradi smrtne nevarnosti v bojih bodoče mladinske dobe«. Razpoloženje učencev in učenk je bilo svečanostno; mladenke so bile naravnost navdušene, mladeniči umevno bolj hladni, a vendar-

le veseli. Ob sklepu so prejeli dečki kot darilo mladinski list »*Jugendfreund*«, deklice pa »*Führer durch die Mädchenjahre*«.

Zgledi, porabni za katehezo.

Zgled vleče. Pisatelj Gaume pripoveduje v neki knjižici tudi naslednji zgled, ki se večkrat navaja: Poklekovanje pred Najsvetejšim. Ko je bil pobožni škof Mermillod še vikar v Genfu, je nevede izpreobrnil neko protestantinja in sicer s tem, da je dostojno in spoštljivo poklekoval pred Najsvetejšim, kadar je šel mimo. Imel je navado, da je vsak večer obiskal Najsvetejše, pri tem pa popravil večno luč ter pogledal, če so vrata zaprta in če ni nikogar več v cerkvi. Ko je vse to izvršil, je navadno še pokleknil pred tabernakelj ter počastil presv. Rešnje Telo. Preden je odšel, je počasi pripognil koleno in poljubil tla v znak spoštovanja do Najsvetejšega. Nekega večera, ko je tako molil in opravljal svojo pobožnost, začuje naenkrat rahel šum; vrata pri spovednici se odpro in vun stopi odlična gospa. »Kaj pa delate tukaj v tej pozni uri?« jo nagovori Mermillod. »Jaz sem protestantka. Poslušala sem vaše pridige o sv. Evharistiji in o pričujočnosti Jezusovi v sv. Rešnjem Telesu. Vaši dokazi so me prepričali. Samo en dvom me je še motil, češ, ali veruje ta gospod tudi sam, kar uči? Prepričati sem se hotela, če se obnašate pred tabernakljem tudi na samem tako, kakor tisti, ki veruje. Prepričala sem se. Verujem. Prosim, da bi me spovedali.« — Izpreobrnenka je bila nato najvestnejša katoličanka v Genfu.

»Tudi Srca Jezusovega — ne več.« Rajni P. Patiss S. J. je o priliki nekega misijona na pretresljiv način razlagal v pridigi besede božjega Zveličarja, ki jih bo govoril pri poslednji sodbi zavrženim: »Poberite se izpred mene...!« Tolmačil je, kaj vsebuje ta izraz. Ko bo Jezus izrekel to strašno obsodbo, potem zanje ni več ne zakramentov sv. Cerkve, ne drugih sredstev zveličanja, ne varstva angelov, ne priprošnje svetnikov, ne ljubezni in ne usmiljenja nebeške Mater. Slednjič zakliče (Patiss) sam ves

ganjen s tresočim glasom: »In potem tudi Srca Jezusovega ne bo več!« Pri teh besedah so se čuli med poslušalci stoki in vzdihji ter glasno ihtenje, da je moral pridigar nekoliko prenehati. Vsi so čutili moč pretresljive resnice.

Po pridigi je šel pater v spovednico. Pride človek, zastarana grešna duša, ki je že dolgo vrsto let živel v službi sata-na in greha ter se ves solzan skesano

obtoži svojih hudobij. Spovednik ga vpraša, kaj ga je tako pretreslo, da se je izpreobrnul. Grešnik pravi: »Pravkar sem poslušal vašo pridigo o poslednji sodbi. Bil sem mrzel in hladen do zadnjega. Ko ste pa pristavili: »Tudi Srca Jezusovega ne bo več« — se mi je zdelo, kakor da bi mi meč prebodel srce. O, če bi ne bilo Srca Jezusovega, bi nam bilo obupati!«

Učiteljski vestnik.

Učiteljske zadeve.

Prvi oktober je prinesel kranjskemu učitelstvu zaželjeno in prepotrebno podporo. Izplačana je bila skupno z mesečnino. Družinski očetje-učitelji so dobili res lepe vsote. Ko bi le kaj zalegle! Ostala podpora bo izplačana 1. novembra in 1. decembra. Da v letu 1919. ne bomo zopet na cedilu, bodi skrb našega državnega zastopstva in deželnega odbora.

Izvršilna naredba zakona o draginjskih dokladah za aktivno in vpokojeno učitelstvo, kakor tudi za vdove in sirote po učiteljskih osebah — je izšla šele 25. septembra. V naredbi je več novih določil, ki se tičejo zlasti učiteljskih sirot.

Da ne bo prepozno. Zastopniki slov. učiteljskih organizacij na Kranjskem so imeli 25. septembra v Ljubljani skupen posvet o korakih, ki jih je treba storiti, da se učitelstvu zagotovi potrebna podpora tudi za bodoče l. 1919. Sprejet je bil predlog, da se sestavi apel, ki ga podpisujejo vse tri učiteljske organizacije ter pošljejo ministrskemu predsedniku, naučnemu in finančnemu ministru. V apelu se poziva centralna vlada, naj pravočasno poskrbi, da učitelstvo početkom 1919. l. ne bo brez pomoči in podpore. — Hkrati se je sklenilo, da se nemudoma obrne deputacija treh gg. do načelnika Jugoslovanskega kluba in do posameznih slovenskih poslancev s prošnjo, naj se potrudijo, da pride ta zadeva v parlamentu čimprej do razgovora.

— Načelstva avstrijskih učiteljskih društev so se pozvala, naj istotako pritisnejo na svoje poslance ter na centralno vlado na Dunaju.

Dne 26. septembra smo čitali v novinah, da sta bila načelnik nemško-nacionalnih strank prof. Waldner in posl. dr. Freissler v zadevi učiteljskih draginjskih doklad pri ministrskem predsedniku baronu Hussareku in zahtevala, naj se nemudoma izplača državni prispevek učitelstvu, a dovoli tudi nabavni prispevek za leto 1918 — ter naj se obojna pomoč obnovi tudi za leto 1919. Tudi slovenski zastopniki Jugoslovanskega kluba so sprožili to zadevo, kar nam utrjuje prepričanje, da učitelstva naši prijatelji ne bodo pustili več v zadregi.

Učiteljev bo primanjkovalo, če se bo bojno klanje še nadaljevalo. Na Štajerskem je med desetimi učiteljskimi močmi sedaj komaj po en učitelj. Padlo jih je ondi že čez sto, koliko jih je pa ujetih, pogrešanih in ranjenih! Tudi pri nas ni veliko bolje. Večinoma imamo v Ljubljani, pa tudi na deželi, stare učitelje, ki čakajo, da bi se plače uredile, ali pa da bi bilo konec vojne. Moškega učiteljskega naraščaja pa sedaj skoraj ni. — Prav želeti je, da bi bilo več učiteljev oproščenih vojne službe, za kar naj bi se potegnil c. kr. deželni šolski svet z vso odločnostjo.

Neutralna učiteljska društva. Na Zgornjem Avstrijskem je učitelstvo organizirano v »Katol. deželnem učit. društvu«, dalje v »Deželnem učiteljskem»

društvu« in v skupini, ki ne spada ne v prvo, ne v drugo organizacijo. Gospodarske in aprivizacijske zadeve so zblížale politično nasprotno si struje, zato se je od gotove strani sprožil nasvet, naj bi se celotno učiteljstvo združilo v enotni gospodarski organizaciji, ki bi izključevala politiko. Toda odbor katoliškega učiteljskega društva je kratkomalo izjavil, da zavrača snovanje take organizacije iz katoliškega stališča, kakor tudi v interesu učiteljskega stanu. Istegega mnenja je tudi zastopstvo deželne učiteljskega društva. Pač pa poudarjajo in izražajo odborniki željo, da naj bi učiteljstvo skupaj nastopalo v vseh gospodarskih vprašanjih in v zadevah učit. plač.

Nadomestno učiteljstvo. Ljubljana: Frančiška Marinko, Ivana Iskra, Marija Rozman, učit., zas. lichtenturnska šola; Ana Fuchs, supl., šišenska deška osemrazrednica; Marija Jurman, supl., Ana Košca, supl., Ljudmila Rape, supl., I. deška; Ljudmila Celestina, supl., II. deška; Frančiška Baraga, I. deška šola — kot namestnica g. Ivana Beleta, ki je dobil dopust. — Ljubljanska okolica: Olga Vodišek, Cirila Krisch in Zlata Levstik, prov. učiteljice, Vič; Marija Špan, prov. učiteljica, Dobrova; Marija Prezelj, supl., Brezje; Josipina Černe, Ivana Krapš, Ljudmila Gaberšek, prov. učiteljice v Mostah; Alojzij Žirovnik, supl. v Mostah. — Logaški okraj: Josipina Moljik, prov. učit., Bioke; Marija Kunc, prov. učit., Rovte; Gabriela Rajer, supl., Spod. Idrija; Frančiška Kavčič, prov. učit., Spod. Idrija; Anton Gašparin, prov. učit., Igavas; Ivana Ukmar, supl., Cerknica; Marija Tomc, supl., Igavas; Zofija Vivoda, supl., Igavas. — Novomeški okraj: Ana Tilly, prov. učit., Toplareber; Ana Koderman, supl., Novo mesto (dekliška šola); Elizabeta Zupančič, prov. vod., Dvor; Gustav Spetzler, prov. vod., Trebnje; Ervina Ropas, supl., Dvor; Neža Kosec, supl., Trebnje; Josipina Znanc, prov. učit., šmihel pri Novem mestu. — Postojnski okraj: Stanislava Zaman, prov. učit., Studeno; Marija Dolgan-Carli, prov. vod., Studeno; Maksimilijana Gross, prov. učit., Kuteževo; Karolina Vrh, supl., Dol. Zemon; Valentin Tomšič, prov. učit., Do-

roteja Bratovž, prov. učit., Vipava; Marija Stegu, supl., Vreme; Flora Krebelj, supl., Vipava; Marija Volčina, prov. uč., Podkraj; Vanda Tausas, supl., Ubelsko; Gabriela Balanč, supl., Vipava; Cecilija Divjak, supl., Razdrto; Marija Vilhar, supl., Hruševje; Danica Habjan, supl., Knežak; Pavla Hvala, prov. učit., Suhorje; Marija Žigman, supl., Slavina; Ana Tomšič, prov. učit., Prem; Pavla Herbst, supl., Zagorje; Marija Premru, prov. učit., Ostrožno Brdo. — Radovljiski okraj: Ana Lazar, supl., Kamna Gorica; Ivan Golmajer, suplent, Breznica; Uršula Potočnik, prov. vod., Breznica; Ana pl. Pilbach, prov. učit., Sv. Križ na Planini; Julija Prestor, prov. vod., Kamna Gorica. — Črnomeljski okraj: Vida Božič, prov. učit., Suhor; Josipina Gregorac, supl., Metlika; Albina Možina, prov. učit., Semič; Ana Erzin, prov. vod., Semič; Julija Luschützky, prov. vod., Suhor. — Kamniški okraj: Štefanija Levec, prov. učit., Ihan; Marija Malenšek, prov. učit., Blagovica; Ana Kersnik, supl., Krašnja. — Kočevski okraj: Pavla Trefalt, supl., Banjaloka; Adela Fink, supl., Kočevje (dekl. šola); Josipina Ostermann, prov. učit., Ribnica (deška šola); Pavla Pirker, supl., Ribnica (deška šola); Agneza Nadler, supl., Ribnica (dekl. šola); Ivana Oražem, supl., Loški potok; Marija Maurin, prov. učit., Drača; Gabriela Högler, supl., Stalcarji; Mária Južovic, prov. učit., Dobrepolje; Terezija Turk, supl., Onek; Gabriela Jakše, supl., Vel. Lašče; Josipina Erker, supl., Grčarice; Albina Traun, Maksimilijana Gregorič, supl., Dobrepolje. — Kranjski okraj: Alfonza Lindtner, prov. učit., Sora; Marija Petrovčič, supl., Smednik; Angela Črnologar, supl., Šmartno pri Kranju; s. Angela Višner, Zora Pianecky, Frančiška Grohar, Roza Žunkovič, zas. dekl. lj. šola pri uršulinkah v Škofji Loki; Lavrencija Perko, supl., Poljane; Frančiška Rak, prov. učiteljica, Tržič (deška šola); Angela Orehek, supl., Olševke. — Krški okraj: Ivan Vanič, prov. učit., Krško; Anton Brodnik, prov. učit., Valentina Bučar, supl., Tržišče; Marija Goljevšek, prov. učit., Bušeča vas; Sofija Miklavčič, supl., Sv. Križ pri Kostanjevici; Alojzija Be-

nedičič, supl., Skocijan; Ana Žitko, supl., Bušeča vas; Marija Janša, prov. učit., Cerklje; Ana Očakar, supl., Krško; Alojzija Vidmar, prov. učit., Leskovec. — Litijski okraj: Ljudmila Abram, prov. vod., Sv. Križ pri Litiji; Stanislava Mešek, supl., Šmartno pri Litiji; Marija Šalamun, prov. uč., Zatičina.

Umrli je na rožnicensko nedeljo bivši gimn. profesor, slovenski jezikoslovec P. Stanislav Škrabec, star 76 let. S »Cvetjem« je širil, krepil in utrjeval tretji red, a vzbujal tudi zanimanje učenjakov-slavistov. Pokopan je na ljubljanskem pokopališču pri Sv. Križu, kamor ga je pospremila mnogo dobrih vernikov, pa tudi odlično število duhovske in svetne inteligence. Bog bodi plačnik skromnemu in blažemu redovniku!

V št. Janžu na Dolenjskem je zatisnila za vedno oči 22letna učiteljica gđc. Anica Lunaček, hčerka g. Aleksandra Lunačka, šolskega ravnatelja v št. Rupertu.

V vojni službi si je nakopal zavratno malarijo učitelj Janko Stepišnik, ki ga je nedavno smrt rešila hudega trpljenja. Služboval je poprej 14 let v Toplicah pri Zagorju ob Savi. L. 1915. je bil poklican na vojno. Kot praporščak je bil pridelen oddelku na jugovzhodnem bojišču, kjer se ga je lotila malarija in mu končala mlado življenje. Pokojni je bil marljiv učitelj in vnet zlasti za petje in glasbo. Mir duši!

Naša zborovanja.

Zakaj ne? Občni zbor Slomškove zveze je bil, kakor znano, po načelnem ukrepu že razglašen v Slovenju. Prišel je pa nato oklic za krušno zborovanje učiteljstva. Mnogo tovarišev

in tovarišic se je takrat pripeljalo v Ljubljano, dasi so si nekateri morali drobiž za vožnjo najeti. Zastopniki vnanjih podružnic so v odborovi seji Slom. zveze z ozirom na to in na članovojake predlagali, naj bi se občni zbor odložil, kar je obveljalo. Povemo še to, da se urednik »Slov. Učitelja« ni pridružil predloži in sicer vsled tega, ker se je bila raztrosila obrekljiva govornica, kakor da on ovira sklicanje občnega zbora. — Čemu neki?

Načelnstvo nima povoda, da bi se protivilo, če hočejo imeti člani občni zbor; kar izjavijo naj se po vodstvih podružnic. Ne vemo čemu, iz kakšnih razlogov in na kakšno korist naj bi se odbor branil in ustavljal, ako se čuti potreba za glavno skupščino!? Če se komu zdi, da bo mogel bolje skrbeti za čast in veljavo naše zveze, ali bolje ugoditi gmotnim smotrom njenih članov, kar na plan! Odbor si je v svesti, da je skrbno izpolnjeval naloge, ki mu jih je veleval pravilnik, in da se je karmoč potezal tudi za gmotne koristi Slomškove zveze. Dovolj smo se trudili, da smo združili tako častno armado katol. učiteljstva v naši organizaciji. Dela, pisarij, prošnja, potov in deputacij, pa tudi stroškov, ki smo jih imeli, nismo sproti razkladali, saj smo se žrtvovali za dobro stvar. Vse to seveda lahko in mirno prepustimo tudi drugim, če mislijo, da je v tem taka prijetnost.

Toliko še pristavimo, da tisti — morda so celo izven naših vrst — niso iskreni in pravi prijatelji Slomškove zveze, ki tako radi in brez potrebe spletkarijo, drezajo ter zbadajo v raznih dnevnikih listih. Zahrbtost ni bila še nikoli nič prida. Bog nas varuj takih ljudi!

Vzgoja.

Učitelj — kot usmiljen samaritan. Po večletni praksi v šoli pride učitelj do spoznanja, da je zadnji stavek § 121. š. i. u. r. velika zapoved, ki naj bi je nihče ne zanemarjal. Vzgojni poklic zahteva od

učitelja temeljite izobrazbe v vzgojslovju; prosvetno in kulturno delo med ljudstvom ga pa sili, da se posveti v prostem času študiju, ki ga je morda dotlej najmanj zanimal. Učitelj mora biti mla-

dini: učenik, oče, mati, dobrotnik, prijatelj, večkrat tudi zdravnik.

Mnogokrat se pripetijo v šoli nezgode, ki spravijo nevesčega učitelja v resno zadrego. Navedem le nekaj slučajev iz lastne izkušnje.

V četrtem razredu pri risanju prosi učenec L. svojega soseda za nož. Ta pa prav takrat sam koniči svinčnik. Nestrpnost učenca L. hoče s silo iztrgati svojemu sosedu nož iz roke. Ali o joj! Sosed drži nož krepko v roki in učenec L. si prereže tri prste desne roke, da curkoma teče rdeča kri iz njih. Kaj početi? Hitro mu z robcem trdno prevezem roko v zapestju, krvaveče prste zavijem v šolsko brisačo ter odvedem nesrečneža na hodnik. Tu ga posadim na stol, mu z vročo vodo ustavim kri, stisnem razrezano kožo skupaj, obvezem vsak prst posebe in potem še nalahko vse skupaj, da jih ne more pregibati. Bolno roko mu položim v ruto, ki sem mu jo privezal na vrat, tako da je visela spodnja laket precej visoko. Vse to sem delal kolikor mogoče naglo, vendar oprezno. Dečku je prišlo med obvezovanjem slabo, toda to me ni vznemirilo. Pod nos sem mu dal krpico, namočeno v salmijak, kar ga je takoj predramilo; za okrepčilo pa je dobil Hoffmanovih kapljic na sladkorju. To je bila prva pomoč, vse drugo sem hotel prepustiti zdravniku.

Drugo jutro privede dečka mati v šolo; na moje veliko začudenje me prosi, naj bi sinčku prevezal bolno roko, ker neče in neče k zdravniku. Materina prošnja in dečkove solze so me prisilile, da sem prevezaval dečkovo roko v dveh tednih vsak dan. S čisto preprostimi zdravili sem mu zacelil rane tako, da se mu danes prav nič ne pozna, kje je oral ostri nož.

Učenki F. se je zapičila kvačka v komolec, in sicer ravno med kosti, 3 cm globoko. Naglo ji prerežem rokav na komolcu in potegnem kvačko iz mesa; nato iztisnem iz rane kri in obložim komolec z mokrimi krpami. Pozneje sem jih namočil v »Bleiwasser«, da je prešla vročina in steklina. To je bilo izvršeno v nekaj minutah brez posebnega truda in ne da bi bila deklica čutila posebne bolečine.

Često sem izdiral učencem trnje iz nog, pa tudi zalomljena peresa, steklene zdrobce, čebelna in sršenova žela. Pred tako operacijo naj se vselej najprej umije noga ali kraj, kjer je zadržan trn, seveda če trn ali steklen zdrobec ne gleda iz mesa. Potem naj se z dvema prstoma leve roke pritisne na vsako stran zadržanega predmeta; ob pritisku na meso se trn toliko prikaže, da ga je možno z jekleno pinceto prijeti in izdreti. Ako pa trn toliko gleda iz kože, da ga je moč takoj izdreti, naj se noga šele potem umije. Posebno je treba paziti, da se potem iztisne iz rane nekaj krvi, ker bi jo utegnil trn ali zadržano pero zastrupiti, posebno ako je bilo pero rjavo ali umazano od črnila.

Težje je spravljati iz očesa pesek ali mušico. Pri tem delu služi najbolje mehak čopič, ki ga kaže imeti pač samo za te namene. Ta čopič naj se pred uporabo dobro prekuha v čisti vodi.

Mnogokrat oboli kateri izmed otrok v šoli med poukom. Boli ga trebuh, glava, postane mu slabo in prične bljuvati. Vsakokrat ni mogoče in tudi ni priporočljivo, pošiljati take bolnike takoj domov, zlasti če imajo daleč do doma. Takim in enakim boleznim odpomoreš vsaj za nekaj ur — če ne trajno — z raznimi kapljicami, ki si jih lahko preskrbiš v vsaki lekarni. Stroške za vse take pripomočke naj bi povrnili krajni šolski svet. Sploh bi morala imeti vsaka šola, posebno pa take, kjer daleč naokrog ni zdravnik, domačo lekarno. V proračunu krajnih šolskih svetov pa naj bi bila v ta namen primerna postavka.

Zelo umestno bi bilo, ko bi se na učiteljskih gojenci poučili o vsem potrebnem za prvo pomoč v nezgodah; to bi zelo dobro služilo vsakemu učitelju, ki bi potem lahko v pravem času odvrnil otrokom veliko bolečin in nevarnih posledic, ne da bi s tem kratil pravice zdravnikom. Milan Tomšič.

Zlate besede. »Tiroler Volksbote« je objavil pismo nekega družinskega očeta, tirolskega strelca iz Pusterške doline, ki priča, kako iskrena pobožnost, kako globoka vernost je ukoreninjena v srcih teh vrlih junakov. Pismo je naslovljeno na sina, ki je tudi poklican v vojno službo. Glasi se:

Bojišče, 23. jan. 1918.

Ljubi Janez!

Izvedel sem na žalost, da boš moral že 6. februarja nastopiti vojaško življenje. Žal, da se ne morem osebno posloviti, da bi ti izpregovoril, kar imam na srcu. Zato ti pa za spremstvo v širni svet dam to-le pismo.

Ljubi Janez! Minil je dragoceni čas, ko si mogel bivati pri ljubih starših ter dragih bratih in sestrah. Proč moraš v širni svet — v svet, ki je poln pogube, in v času, ki je za mladega človeka tako nevaren, nevaren zlasti za dušno zveličanje. Nihče ti zunaj ne bo več kaj dobrega povedal, nihče opominjal in svaril; prepuščen si sedaj — v božjem imenu — samemu sebi.

Prosil bi te torej, moj ljubi sin, prav posebno kot oče iz dna srca: O, ne pozabi, kar si se v šoli učil; ne pozabi nauk in opominov, ki si jih slišal v domači hiši; ne zavrzi teh-le vrstic, ki ti jih, moj ljubi sin, pišem iz daljne tujine za slovo. — O, bodi in ostani res pošten, kakor si bil doslej; pokaži, da si krepak junak posebno v veri in molitvi; ne daj, da bi te zapeljali poredni tovariši. Redkokdaj boš slišal od njih kaj dobrega, kajti ljudje so v sedanji zmedi silno pokvarjeni.

Ne zanemari nobene priložnosti, ko boš mogel prejeti sv. zakramente. Ne opusti zlasti ne sv. maše, kadar bo prilika zanj, zakaj pri sv. maši boš dobil tolažbo, moč in pogum. Naj ne mine dan, da ne bi napravil zjutraj dobrega name-na, ko boš vstal: »Ljubi Bog, vse iz ljubezni do tebe, vse v imenu Jezusovem. Vse naj se zgodi, o Bog, po tvoji sveti volji!« — Priporoči se vsak dan presvetemu Srcu Jezusovemu in varstvu ljube Matere božje! Tudi med dnem, če ti bo močno hudo, reci: »O, Jezus, vse v tvojem imenu, vse iz ljubezni do tebe, na čast tvojemu božjemu Srcu, na čast in slavo brezmadežne in božje Matere Marije.« Navadi se, da boš ravnal in trpel vse le v imenu Jezusovem. Boš videl, moj ljubi sin, če boš to ubogal, da se ti ne bo

nikdar prav slabo godilo. Nasprotno: vse se ti bo zdelo lahko, četudi bodo prišle hude težave. To, kar ti pripovedujem, sem sam izkusil; skoraj čudežno ti bo vse lahko, če boš storil vse v imenu Jezusovem in s prepričanjem, da se vse zgodi le po božji volji; saj govori Gospod Bog sam: »Brez moje volje ne pade niti las človeku z glave.« Prosi vsak dan za pravo ljubezen do Boga in za pravo vdanost v njegovo sveto voljo. Brez božje ljubezni in brez prave in trdne vere je človek kakor brneč zvonec ali kakor megla v zraku, ki jo vsak tudi lahen vetrič premetava ali celo prepodi. Samo v pravi ljubezni božji in v imenu Jezusovem boš postal mož in tak tudi ostal, ter boš mogel vsako težavo in nadlogo, pa bodi še tako velika, z lahkoto in prostodušnostjo prenesti.

Prav posebno bi te pa prosil iz dna srca, spoštuj predvsem 6. božjo zapoved, zakaj v tem oziru so skušnjave najhujše, ker prihajajo od lastne slabosti, od spačenega in zapeljivega sveta ter od hudobnih tovarišev. Ogiblji se — kolikor moreš — takih tovarišev, kajti strast in nečistost poniža človeka celo pod neumno žival in ga zavede, da je zmožen za vse hudobije.

Končno te, ljubi moj sin, priporočim presv. Srcu Jezusovemu ter varstvu ljube Matere božje, da bi se enkrat vrnil na dom kot hraber vojščak, ki se je boril za Boga, cesarja in domovino. Moj blagoslov in besede, ki jih tu pišem, naj te spremljajo na vseh potih širnega sveta. Nikar ne bodi čmeren in potrtn in ne misli, da je tako hudo. Želim, da bi se ti dobro godilo in da bi se kmalu videla na domu, kar Bog daj! Naj bo vse po božji volji in v Jezusovem imenu.

Ljubi Janez! Sprejmi te besede s seboj in jih večkrat beri, da nanje ne pozabiš. Piši prav velikokrat. Porabi čas, ko se lahko marsikaj naučiš, kar ti bo pozneje prav prišlo. Sporoči, če si pismo dobil, tudi domov in jim povej, naj se nikar preveč ne žalosté. Saj ne bo dolgo, pa bomo zopet doma skupaj pili liter vina, če ga bomo dobili. Vse srčno pozdravlja
tvoj oče.«

Raznoterosti.

Praznik v cesarski hiši. Dne 2. oktobra na sopraznik angelov varihov je pristopil naš cesarjevič Franc Jožef Oton prviokrat k sv. obhajilu. Cesarski princ bo dopolnil šele 20. novembra 6. leto, a je že imel to veliko srečo, da je bil prištet med mlade prvoobhajance. Na Dunaju, pa tudi v Ljubljani in drugod je nebroj šolskih otrok na ta dan pristopilo k mizi Gospodovi. Mladina se je tako v duhu radovala s srečnim cesarjevičem, obenem pa pokazala svojo iskreno vdanost do cesarske hiše in do ljubljene cesarske dvojice. Hkrati je mladina več ljubljanskih šol brzojavno častitala cesarskemu prvoobhajancu ter poklonila njemu in cesarski rodbini najlepši dar goreče molitve.

Mladi cesarjevič, 6 letni prvoobhajanček naj bo za zgled našim malim šolarčkom in za bodrilo tistim počasnim staršem, ki jim otroci niso izlepa dovolj stari in zreli za sv. obhajilo. Kjer je v družini evharistično življenje, tam ne odrekajo otročičem zgodnjega sv. obhajila!

Na dunajsko bogoslovno fakulteto je poklican kot profesor cerkvenega prava (in naslednik Eichmanna) P. Konstantin princ Hohenlohe O. S. B. — Skromni redovnik, ki je zdaj star 54 let, je bil poprej državni uradnik (tajnik) pri namestništvu v Inomostu. Pred izbruhom vojne je bil profesor rimskega prava in pravnega modroslovja na zavodu sv. Anzelma v Rimu, nato pa profesor cerkvenega prava na domačem redovnem zavodu. V redovni stan je bil sprejet l. 1896., za mašnika posvečen l. 1902. Temeljito strokovno znanje je izpričal s številnimi razpravami in samostojnimi spisi.

Nova stolica za »crkveni slovenski jezik in literaturo« ter za katehetskó je dovoljena na zagrebškem vseučilišču.

Nekoliko res, nekoliko pretirano. O priliki zborovanja »Slov. kršč. socialne zveze« v Ljubljani je imel v kmetijskem odseku generalni ravnatelj Pirc zelo te-

hten govor. Poudarjal je zlasti, da so tudi pri nas neobhodno potrebne obligatne nadaljevalne šole. Zdi se pa, da je nekatere stvari vseeno malo pretiraval. Navajamo naslednji odlomek:

»K debati se je oglasil g. generalni ravnatelj Pirc in povedal nekaj vsega vpoštevanja vrednih misli. Pri nas se veliko predava; govornik je predaval gotovo že nad 2000 krat in se je zlasti prepričal o eni stvari: kmetje nimajo potrebne predizobrazbe. Skoro vsak pojim je treba tolmačiti. Kje leži vzrok? V naši ljudski šoli, ki v tem oziru ne stori ničesar. In tudi ne more storiti! Kje naj vzame učitelj potrebno izobrazbo, ko mu učiteljšče ne nudi tozadevno ničesar? Neobhodno potrebne so pri nas obvezne nadaljevalne šole za bodoče gospodarje in gospodinje na kmetih. Kako naj jih pa vodijo učitelji, oziroma učiteljice, ko sami niso na tem polju doma?! Govorniku je znan slučaj, da je učiteljica kuhala celo kavo, ker ni vedela, da jo je treba mleti. Tu tiči vir zla! Ni resnična trditev, da je naš kmet starokopiten. Če vidi kje kaj res pametnega, hitro posnema...«

Gospodarske srednje šole na Češkem in Moravskem. »Venkov« poroča, da se je tudi letos vpisalo mnogo dijakov v gospodarske srednje šole. V prvi tečaj se jih je toliko priglasilo, da so mogli sprejeti komaj tretjino priglasencev. V Pravi so morali otvoriti za prvi in drugi tečaj paralelke. To mnogoštevilno vpisovanje pomeni, da so postale te šole popularne in da jih čedalje bolj obiskujejo sinovi večjih in srednjih posestnikov in gospodarskih uradnikov. Posebno se opaža na Češkem, da so gospodarske srednje šole v Hrudimu in Roudnici premajhne in da bodo morali otvoriti še tretjo gospodarsko srednjo šolo.

Srednje šolstvo. V Avstriji je nekaj nad 450 srednjih šol; dijaštva je nad 160

tisoč. Pred 25. leti jih je bilo samo 74 tisoč. — Splošno se sodi, da se dandanes preveč množi srednješolski proletariat, odtegujejo se pa najboljše moči poljedelskemu in obrtnišskemu stanu. Ko bi bilo več praktičnih šol, bi bilo vsem slojem bolj pomagano. Tudi ljubljanska obrtna šola je menda še premalo znana in premalo vleče.

Stavka. Kar se je zdelo skoraj nemogoče, se je zgodilo. Tržaški občinski učitelji in učiteljice (kakor tudi občinski nameščenci) so s 15. septembrom stopili v »stavko«. Štrajkujočim se je takoj v polni meri ustreglo.

Katoliško vseučilišče bodo otvorili v Lublinu. V ta namen je daroval Ukrajinec veliki industrijec dr. Karel Jarošinski 20 milijonov kron. Vsa pripravljala dela so poverjena dosedanjemu ravnatelju katoliške akademije v Petrogradu dr. Radziszewskemu. Ustanovnik je poveril vseučilišče poljskemu episkopatu, ki bo imenoval vsakokratnega rektorja. Prvi profesorji bodo izbrani na akademiji znanosti v Krakovu in na ondotnem jage-lonskem vseučilišču. Z univerzo bo združen tudi pedagoški zavod; zanj je obljubil potrebno vsoto neki petrograjski inženir. Poleg zavoda naj bi bila še gimnazija za dečke in gimnazija za deklice, dalje vzorno učiteljsiše in ljudska šola.

10 semestrov morajo absolvirati bogoslovci osrednjega semenišča v Budimpešti. Polagoma nameravajo razširiti študije tudi po drugih ogrskih bogoslovnih semeniščih.

Pouk v Ljubljani prekinjen. Komaj smo dobro začeli s šolskim poukom ter prišli v pravi tek, pa je zagospodarila takozvana španska bolezen, ki je vrgla na bolniško posteljo do 30 odstotkov šolskih otrok. Bolehalo je tudi učiteljstvo tako, da ni bilo moč več izhajati z nadomeščanjem. Ni bilo drugače, kakor da je bilo treba vse šole zapreti. — Posebno hudo pritiska »nova« bolezen na Dunaju in še huje na Ogrskem.

Talenti in ljudska šola. Znano je, da učenci, ki so se v šolah odlikovali, v praktičnem življenju nimajo vedno prve vloge. Obratno pa se večkrat zgodi, da je marsikak učenec, ki ni kazal v šoli posebne pridnosti in nadarjenosti, po-

zneje postal učenjak in slaven mož. — Pisatelj Walter Scott je bil strah vsem svojim učiteljem. Slavni angleški politik Swift je dobil pri izpitu na visoki šoli v Dublinu tako slabo spričevalo, da ga v Oxfordu niti sprejeti niso hoteli. Vojvoda Wellington je bil kot otrok len, in tudi Napoleon ni kazal posebne brihtnosti, dokler ni prišel v vojno šolo v Brienne. Bismarck se v šoli ni nikdar odlikoval. Genijalni podobar Thorwaldsen je trikrat ponavljal drugi razred domače ljudske šole. Botanik Karel Linné je moral na željo svojih učiteljev zapustiti gimnazijo in se lotiti črevljarstva, dokler mu ni pomagal neki zdravnik. Glasbeniku Rihardu Wagnerju so rekli njegovi učitelji, da iz njega nikdar ne bo kaj prida in da tudi za glasbo nima talenta. A. Humboldt je bil kot otrok tako slaboumen, da so ga učitelji soglasno smatrali nezmožnim za učenje. Najmanj pa se je v ljudski šoli odlikoval slavni kemik Liebig, kajti ta je bil med svojimi součenci vedno zadnji.

Naloga framasonov v 20. stoletju. Belgijski »Veliki orient« je pozval svoj čas vse podrejene lože, naj proučujejo naslednje vprašanje: »Kaj naj bo v 20. stoletju poglobljena naloga framasonstva sploh in posebej belgijskih framasonov?«

Loža v Lüttichu je odgovorila: »Framasonstvo 20. stoletja naj se zavzame najbolj

1. za otroka. Skrbeti mora, da se odtegne otrok škodljivemu vplivu dogme. Polasti naj se vzgojnega in poučnega dela pri otroku ter naj to delo izvršuje v duhu svobodnega raziskavanja;

2. zavzame naj se za ženo, ki je voditeljica otroškega duha. Framasonstvo naj vse stori, da odtegne ženo njenemu dosedanjemu duševnemu učitelju — duhovniku.

Prav posebno mora framasonstvo paziti na lajiško vzgojo učiteljic. Nadzirati mora vse učne načrte, posebno pa pouk in vzgojo v normalni šoli.

Loža je prepričana, da je na vzgojo in pouk v penzionatih veliko dati, zato se je trudila, kako bi zanesla v moderno pedagogiko dobrodejne vodilne ideje framasonstva...«

Tu se jasno kaže, kakšne namene ima loža glede šole.

Nikdo ne more tajiti, da ustrezajo antiklerikalci celega sveta s svojimi prizadevanji na šolskem torišču predvsem framasonstvu, da delajo v zmislu in v duhu lože.

Ljudska vzgoja na Bolgarskem je bila pred vojsko močno razvita. Odkar je dežela dobila svobodo, se je začuda povzdignilo tudi šolstvo. L. 1850. je bilo na Bolgarskem samo 488 šol, čez 10 let 807, l. 1870. že 1214, l. 1878. pa 1658 šol. V novejši dobi so se poleg elementarnih šol ustanovljale osobito tudi srednje šole. V šolskem letu 1913/14 je imela Bolgarija 374 mestnih in 4215 podeželskih šol, skupaj 4589, t. j. eno šolo za 945 prebivalcev. — Srednje šolstvo je bilo l. 1911. tako-le urejeno: 296 je bilo progimnazij. Na teh je delovalo 1155 učiteljev in 600 učiteljic; učencev je bilo 32.405, učenk 13.074.

(Progimnazij pri nas nimamo; primerjali bi jih licejem. Progimnazije se

glede učnega načrta in učnih zahtev krijejo s 6. (7.) prvimi razredi gimnazij; razloček je le v tem, da se iz praktičnih razlogov poučujejo bolj realistični predmeti in se zaradi tega navadno opušča grščina.)

Gimnazij za mladeniče je bilo 18; na njih je delovalo 451 profesorjev; dijakov je bilo 8412. Na gimnazijah za deklice (12) je poučevalo 127 profesorjev in 95 učiteljic; učenk je bilo 4243. — Poleg tega je bilo še 19 nepopolnih gimnazijskih zavodov.

Za učiteljski poklic se zahteva to-le: 4 elementarni razredi, tri leta progimnazije, 3 leta gimnazije, 2 leti pedagogija. Pedagogijev (učiteljskih semenišč) je bilo l. 1910 pet za mladeniče (1205 gojencev) in trije za deklice (1290 gojenk).

Ti podatki so tembolj zanimivi, ker se uprav sedaj močno deluje na to, da bi se Bolgarija združila s katoliško Cerkvijo.

Slovstvo in glasba.

Vzgojeslovna načela. Spisal dr. Fr. Ušeničnik. V Ljubljani 1918. Založilo Katoliško tiskovno društvo. Tiskala Katoliška tiskarna. Cena 6 K.

Pedagoško znanje je nujno potrebno predvsem staršem, a tudi vsem, ki kakorkoli že namestujejo dolžnosti staršev do otrok. Slovensko slovstvo še ni prebogato spisov pedagoške vsebine. Imamo dokaj vzgojeslovnega zrnja zlasti po naših listih, a celotnega slovenskega pedagoškega dela, ki bi bilo v vsakem oziru zanesljivo, ki bi vpoštevalo po zaslugi starokrščanske pisatelje, a tudi novejših pomočke in pridobitve, doslej menda še nismo imeli. Vse te vrline pa združuje dr. Fr. Ušeničnikova knjiga »Vzgojeslovna načela«.

Pedagoški veščaki v Nemčiji so nedavno obogatili pedagoško polje z epohalnim delom »Lexikon der Pädagogik« (5 velikih zvezkov), ki ga je oskrbel Herderjeva založba. Vsak pedagog ga mora biti vesel; a prav tako nas je raz-

veselil s svojo knjigo dr. Fr. Ušeničnik, saj je v nji kratko, a jedrnat in premišljeno obdelana vsa pedagoška veda. Pojasnjene so s primerno oceno tudi moderne težnje vzgojeslovcev; vse je pa tako pretehtano, da se čitatelj brez težave odloči za to, kar je po izkušnjah potrjeno, kar je varnejše.

Pri vzgojnih sredstvih poudarja pisatelj zlasti važnost lastnega zgleda vzgojiteljevega, kakor tudi zgledov iz svetega pisma, iz življenja svetnikov. Temeljita je razprava, ki govori o kaznovanju in posebej o telesni kazni. Ko človek prebere v knjigi navedene starejše in novejši sodbe ter vpoštevanja vredne razloge, mora pritrditi in reči: Tako je in nič drugače. Tako mora biti. Isto velja tudi glede poglavja, ki govori o čistosti, oziroma o problemu seksualnega poučevanja. Previdnemu, treznemu in modremu zaključku bo vsakdo dal svoj podpis.

Pisatelj pravi, da je načela vzgojeslovne vede zbral, uredil in utemeljil v

prvi vrsti za slušatelje pedagogike na bogoslovnem učilišču. Toda knjiga je tako izpopolnjena, da najdejo v nji tudi starši in drugi pedagogi, kar jim je treba vedeti. S publikacijami presvetlega knezoškofa dr. A. B. Jegliča («Staršem», «Mladeničem», «Dekletom») ter z lepo knjigo župnika Jožefa Volca »Vzgoja v domači družini«, ki izide v doglednem času, se bodo »Vzgojeslovna načela« dr. Fr. Ušeničnika vezala in družila v krasno celoto.

Poudarjam še enkrat: kar je v »Vzgojeslovnih načelih« — je temeljito, zanesljivo, zdravo, podprto z avtoriteto najzanesljivejših veščakov, tako da — kakor pravimo — drži. Kdor izmed cenj. čitateljev še ni proučil nobene pedagoške knjige, naj si oskrbi to novo, slovensko pedagogiko, naj jo čita in nudi njeno zdravo hrano, njen dragoceni zaklad svojim gojencem!

Katechesen für die Unterstufe der Volksschule. Im Anschlusse an das von ihm verfaßte »Katholische Religionsbüchlein« ausgearbeitet von Wilhelm Pichler, Ehrenkämmerer Sr. päpstl. Heiligkeit, Katechet in Wien. 1. Band. Wien 1918. Volksbundverlag. 8°, VIII & 184 S. Ladenpreis K 5.40.

Čuditi se je, s kako marljivostjo, točnostjo in vztrajnostjo se trudi katehet V. Pichler, da bi prodril s svojo novo knjigo, ki jo je sestavil po načrtu, sprejetem na kongresu za katehetiko in popravil po nasvetu posameznih katehetskih veščakov in katehetskih društev. Knjiga je dotiskana, a obenem je sestavljeno tudi potrebno navodilo in izdelane vzorne kateheze, ki nudijo katehetom takorekoč idealno pomoč pri poučevanju otrok prvih treh razredov na temelju Pichlerjeve knjige »Religionsbüchlein«.

V zgoraj omenjeni pomožni knjigi najde katehet najpoprej sestavek o teoriji verstvenega pouka na spodnji stopnji ljudske šole. Zelo spretno, po dolgoletni praksi preizkušeno je tudi navodilo o učenem načrtu, o učbi in razdelitvi tvarine. Nato so razvrščene kateheze o te-

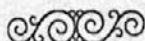
meljnih verstvenih resnicah, končno pa o bibličnih zgodbah. — Kdor bo rabil Pichlerjevo knjižico, so mu njegove kateheze neizogibno potrebne. Veliko praktičnih migljajev bodo pa našli v njih vsi, ki poučujejo otroke v nižjih razredih. — Drugi zvezek bo imel kateheze o ostalih zgodbah stare zaveze.

Katechesen über den mittleren Katechismus für Geistliche und Lehrer von Dr. A. Baumeister. Erster Teil: Katechesen über den Glauben. — Zweiter Teil: Katechesen über die Gebote. — Dritter Teil: Katechesen über die hl. Sakramente und das Gebet. — Freiburg im Breisgau 1917. Herdersche Verlagshandlung. — Prav dobro in priporočljivo. — Oceno glej v »Slov. Učitelju« 1918, št. 6.

Luč. Almanak hrvatsko-slovenskog katoličkog narodnog đaštva. 1918. Uredil Jože Stabèj i Josip Stipančić. Cijena 6 kruna. Izdavač Ivan Krst. Lavriček. Tisk kr. zem. tiskare u Zagrebu.

218 strani obsegajoči almanah v vel. osmerki je posvečen »spominu jugoslovenskega veleuma dr. J. E. v. Kreka«. »Njegovi fantje« Ivan Dolenc, Jože Plot, Narte Velikonja, Jože Stabèj, Ivan Stanovnik, in številni hrvatski tovariši izpričujejo v mičnih in tehtnih sestavkih ne samo iskreno ljubezen do prerano umrlega voditelja, učitelja in vzornika dr. Kreka, marveč kažejo tudi, kako globoko so jih prepojile vzvišene ideje pokojnega Kreka.

Razprava prof. Ivana Dolenca »Dr. Krek in naše svetovno izobraženstvo« vsebuje mnogo zanimivih, drugod še neobjavljenih anekdot iz Krekovega življenja, vrhutega se pa odlikuje po zdravih mislih, nasvetih in načrtih, ki so vsega vpoštevanja vredni. — G. J. Stabèj se je lotil v »studiji o obravnavi nagote v obrazovalni umetnosti« težkega problema, ki se je o njem že toliko in toliko razpravljalo, a brez splošno zadovoljivega rezultata. Sodimo, da tudi ta študija tega vprašanja še ni razvozljala in da ji moralisti ne bodo pritrdili, ker ji pritrditi v celoti ne morejo.

Poštni predalček upravnštva. P. n. naročnike in odjemalce našega lista, ki še niso poravnali naročnine, ali pa imajo za več let zastanka, opozarjamo na točko 2. vprašanja 448 v Vel. katekizmu, kjer se glasi, da greši s krivičnim pridržanjem tujega blaga, »kdor ne plača o pravem času, kar je plačati dolžan.« V III. knjigi Moz., 19, 13, beremo: »Naj ne ostaja plačilo tvojega najemnika pri tebi do jutra.« — Upravnš-

štvo ne prosi miloščine, marveč opozarja na dolžnost, ki nanjo nekateri tako hitro in preradi pozabijo. Ako bi vsi naročniki list res plačali in ne samo prejeli, bi se še kako izhajalo; tako pa bo prišla silna zadrega, ko bo treba šteti tiskarni tisočake. Zadnji številki bomo priložili zamudnikom položnice z označbo, koliko dolgujejo z všteto naročnino za leto 1919.
